

WYROK

W I M I E N I U

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 października 2014 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu w XVII Wydziale Karnym Odwoławczym w składzie:

Przewodniczący: SSO Jarosław Komorowski

Protokolant: st. prot. sąd. Agnieszka Popławska

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej Artura Domańskiego

po rozpoznaniu w dniu 27 października 2014 roku

sprawy **J. E. (1)**

oskarżonej o przestępstwa z art. 190 § 1 k.k. i art. 193 k.k.

z powodu apelacji wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Rejonowego w Środzie Wielkopolskiej VII Zamiejscowy Wydział Karny z siedzibą we Wrześni z dnia 15 maja 2014 roku, sygn. akt VII K 730/13

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Środzie Wielkopolskiej do ponownego rozpoznania

SSO Jarosław Komorowski

UZASADNIENIE

J. E. (1) została oskarżona o to, że:

I. w dniu 7 czerwca 2013 roku w miejscowości B., gm. W., woj. (...), działając wspólnie i w porozumieniu z J. E. (2) wbrew woli I. Z. wdarła się do jej mieszkania na terenie posesji przy ul. (...),

tj. o czyn z art. 193 k.k.,

II. w tym samym miejscu i czasie, kierowała groźby pozbawienia życia pod adresem I. Z., które to groźby wzbudziły w zagrożonej uzasadnioną obawę, iż mogą zostać spełnione,

tj. o czyn z art. 190 § 1 k.k.

Postanowieniem z dnia 15 maja 2014 roku, wydanym na rozprawie głównej w sprawie o sygn. akt VII K 730/13, Sąd Rejonowy w Środzie Wielkopolskiej VII Zamiejscowy Wydział Karny z siedzibą we W. na podstawie art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. umorzył postępowanie karne wobec oskarżonej J. E. (1) o czyn zarzucany w punkcie II aktu oskarżenia z art. 190 § 1 k.k. i to wobec cofnięcia wniosku o ściganie przez pokrzywdzoną.

Wyrokiem z dnia 15 maja 2014 roku, wydanym w tej samej sprawie na posiedzeniu, Sąd Rejonowy w Środzie Wielkopolskiej VII Zamiejscowy Wydział Karny z siedzibą we W.:

1. na podstawie art. 66 § 1 i 2 k.k. i art. 67 § 1 k.k. warunkowo umorzył postępowanie karne przeciwko oskarżonej J. E. (1) o czyn z art. 193 k.k. na okres próby 1 roku,
2. na podstawie art. 67 § 3 k.k. w zw. z art. 39 pkt 7 k.k. i art. 49 § 1 k.k. orzekł od oskarżonej na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej świadczenie pieniężne w kwocie 300 zł,
3. na podstawie art. 627 k.p.k. zasądził na rzecz Skarbu Państwa kwotę 90 zł tytułem kosztów sądowych.

Od powyższego wyroku apelację wywiódł prokurator, zaskarżając go w całości na niekorzyść oskarżonej J. E. (1).

Apelujący zarzucił mającą wpływ na treść orzeczenia obrazę przepisów postępowania karnego, a mianowicie przepisów art. 339 § 5 k.p.k. w zw. z art. 135 k.p.k. polegającą na braku właściwego zawiadomienia o posiedzeniu oskarżyciela publicznego w przedmiocie warunkowego umorzenia postępowania karnego, co pozbawiło prokuratora prawa do wzięcia udziału w posiedzeniu i wyrażenia swojego stanowiska co do wniosku i ewentualnego zastosowania obowiązków w okresie próby i środków karnych.

Poza tym apelujący zarzucił mającą wpływ na treść orzeczenia obrazę przepisów postępowania karnego, a mianowicie przepisów art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 12 § 3 k.p.k. polegającą na umorzeniu postępowania wobec J. E. (1) o czyn z art. 190 § 1 k.k. wobec cofnięcia przez pokrzywdzoną wniosku o ściganie w sytuacji, gdy Sąd nie wydał zarządzenia o wyrażeniu zgody na cofnięcie takiego wniosku.

Uzasadniając wywiedzioną apelację prokurator wskazał, że Sąd Rejonowy nie wydał zgody na cofnięcie wniosku o ściganie, wbrew dyspozycji art. 12 § 3 k.p.k., gdyż w protokole rozprawy z dnia 15 maja 2014 roku nie zawarł zarządzenia w tym przedmiocie. Poza tym, jako że oświadczenie pokrzywdzonej o cofnięciu wniosku wpłynęło do Sądu w dniu 29 kwietnia 2014 roku, prezes sądu winien skierować sprawę na posiedzenie zgodnie z treścią art. 339 § 3 pkt 1 k.p.k., w którym strony mogły wziąć udział.

Prokurator podkreślił, że Sąd Rejonowy o umorzeniu postępowania nie poinformował prokuratora, który z uwagi na jego tryb nie był obecny na rozprawie głównej. Tym samym uniemożliwił złożenie zażalenia przez oskarżyciela publicznego w terminie 7 dni. Dlatego zasadnym i koniecznym jest również skierowanie wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia powołując się na wyżej przytoczone uchybienia proceduralne Sądu, na które oskarżyciel publiczny nie miał wpływu.

W dalszej części uzasadnienia skarżący podkreślił, że wobec złożenia wniosku przez oskarżoną J. E. (1) na rozprawie głównej o warunkowe umorzenie postępowania Sąd skierował sprawę na posiedzenie, wyznaczając jego termin w tym samym dniu pół godziny później. Z adnotacji w protokole wynika, że prokurator został zawiadomiony o jego terminie telefonicznie, mimo że przepisy takiej możliwości nie przewidują. Zgodnie z art. 135 k.p.k. prokuratora zawiadamia się o rozprawach i posiedzeniach przez doręczenie wykazu spraw, które mają być w danym dniu rozpoznane. W konsekwencji Sąd pozbawił prokuratora prawa do wzięcia udziału w posiedzeniu, a tym samym uniemożliwił wyrażenia stanowiska co do wniosku i ewentualnego zastosowania obowiązków w okresie próby i środków karnych.

Wobec powyższego prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja prokuratora okazała się częściowo zasadna, przy czym nie mogła odnieść oczekiwanego przez skarżącego skutku w postaci uchylenia zarówno wyroku jak i postanowienia wydanego przez Sąd Rejonowy w dniu 15 maja 2014 roku. Zaznaczyć bowiem trzeba, że w analizowanym układzie procesowym przedmiotem kontroli instancyjnej Sądu Odwoławczego mógł być wyłącznie wyrok Sądu Rejonowego w Środzie Wlkp., dotyczący kwestii odpowiedzialności karnej oskarżonej J. E. (1) za występki z art. 193 k.k. Prowadzone przeciwko oskarżonej postępowanie karne o przestępstwo z art. 190 § 1 k.k. zostało bowiem umorzone wydanym w tym samym dniu postanowieniem, które -

wobec jego niezaskarżenia przez żadną ze stron - uprawomocniło się w dniu 23 maja 2014 roku. Skoro prokurator uznał, że decyzja w tym zakresie jest wadliwa, a przy tym nie została przez niego zakwestionowana z przyczyn od niego niezależnych, winien sformułować wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia, dopełniając wszystkich warunków, o których mowa w dyspozycji art. 126 § 1 k.p.k. Wprawdzie prokurator zasygnalizował konieczność złożenia takiego wniosku w uzasadnieniu wywiedzionej skargi, jednakże nie sposób uznać, aby w ten sposób skutecznie go złożył, tym bardziej że nie tylko nie podjął próby wykazania, że zaistniały formalne i merytoryczne przesłanki z art. 126 § 1 k.p.k., ale nawet nie wyartykułował swojej woli w tym zakresie w sposób precyzyjny i kategoryczny, domagając się od Sądu I instancji przywrócenia terminu do wniesienia zażalenia. W tych okolicznościach kontrola instancyjna kwestionowanego przez prokuratora postanowienia nie była dopuszczalna.

Przechodząc do analizy zarzutu dotyczącego wydanego przez Sąd I instancji wyroku stwierdzić należy, że rację ma skarżący podnosząc, że Sąd Rejonowy dopuścił się obrazy przepisów art. 339 § 5 k.p.k. w zw. z art. 135 k.p.k., która nie pozostawała bez wpływu na treść wydanego wyroku.

Zgodnie z regulacją art. 339 § 5 k.p.k. strony, obrońcy i pełnomocnicy mogą wziąć udział w posiedzeniach wymienionych w § 1 oraz w § 3 pkt 1, 2 i 6, do których należy m.in. posiedzenie w przedmiocie warunkowego umorzenia postępowania. Analogiczną regulację zawiera przepis art. 341 § 1 zd. 1 k.p.k., wedle którego prokurator, oskarżony i pokrzywdzony mają prawo wziąć udział w posiedzeniu. Z art. 135 k.p.k. wynika natomiast, że prokuratora zawiadamia się o rozprawach i posiedzeniach przez doręczenie wykazu spraw, które mają być w danym dniu rozpoznane. Wprawdzie art. 137 k.p.k. stanowi, że w wypadkach nie cierpiących zwłoki można wzywać lub zawiadamiać osoby telefonicznie albo w inny sposób stosownie do okoliczności, pozostawiając w aktach odpis nadanego komunikatu z podpisem osoby nadającej, jednakże dotyczy on tylko sytuacji wyjątkowych. Jak słusznie podkreślono w doktrynie, z treści art. 137 k.p.k. wyraźnie wynika, że od doręczeń standardowych wezwań lub zawiadomień wolno odstąpić tylko "w wypadkach niecierpiących zwłoki", a więc wówczas, gdy pilność czynności procesowych, których odłożyć się nie da, nie pozwala na zrealizowanie doręczeń w trybie przewidzianym w art. 131-135 k.p.k. (zob. D. Wysocki, *Przewlekłość procesu karnego*, Warszawa 2001, s. 153). Przyjmuje się przy tym, że z wypadkiem niecierpiącym zwłoki mamy do czynienia, gdy doręczenie wezwania lub zawiadomienia z jakimkolwiek opóźnieniem grozić może poważnymi skutkami procesowymi (zob. R. A. Stefański, *Sposoby wzywania lub zawiadamiania osób w wypadkach nie cierpiących zwłoki w procesie karnym*, Prok. i Pr. 2002, nr 9, s. 150). Analogiczne stanowisko prezentuje Sąd Najwyższy i sądy apelacyjne, powołując się m.in. na wyżej cytowaną literaturę (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 24 lutego 2005 r., V KK 293/04, Lex nr 147239).

Odnosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy wyraźnie należy podkreślić, że sytuacja, jaka zaistniała w jej toku w dniu 15 maja 2014 roku, a mianowicie złożenie przez oskarżoną wniosku o warunkowe umorzenie prowadzonego wobec niej postępowania, nie dawała podstaw do sięgania po ów szczególnie tryb poinformowania prokuratora o posiedzeniu. Nie zachodziła bowiem żadna wyjątkowa sytuacja, a więc wypadek niecierpiący zwłoki. Nie groziły też tego żadne negatywne konsekwencje. Za wypadek niecierpiący zwłoki nie sposób natomiast uznać sytuacji, że Sąd meriti doszedł do przekonania, iż może w sprawie wyrokować (por. wyrok SA w Szczecinie z dnia 21 lutego 2013 r. II AKa 7/13, Lex nr 1292877). Co więcej, okoliczności niniejszej sprawy przemawiały za uznaniem, że Sąd Rejonowy w przedmiocie wniosku oskarżonej wręcz powinien procedować w innym terminie, skoro w tym samym dniu bezwarunkowo ale nieprawomocnie umorzył postępowanie karne o jeden z dwóch czynów zarzuconych oskarżonej E. tym samym aktem oskarżenia. Co ważniejsze jednak, telefoniczne zawiadomienie prokuratora o terminie posiedzenia i to 10 minut przed jego planowanym rozpoczęciem ponad wszelką wątpliwość uniemożliwiło mu udział w posiedzeniu, na którym wydano wyrok warunkowo umarządzający postępowanie karne wobec oskarżonej J. E. (1). W konsekwencji prokurator nie mógł zająć stanowiska w przedmiocie wniosku oskarżonej, w tym zaproponować warunków probationi. Mimo to Sąd Rejonowy wniosek uwzględnił, wydając bardzo korzystne i łagodne wobec J. E. (1) rozstrzygnięcie.

W tym stanie rzeczy zarzut sformułowany w punkcie II. petitum skargi okazał się w pełni zasady i musiał skutkować wydaniem orzeczenia o charakterze kasatoryjnym.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Środzie Wielkopolskiej do ponownego rozpoznania.

W ponowionym postępowaniu Sąd I instancji będzie zobowiązany do rozpoznania wniosku oskarżonej w sposób umożliwiający zajęcie stanowiska procesowego także oskarżycielowi publicznemu.

Poza tym obowiązkiem tego Sądu będzie rozważenie, czy w okolicznościach niniejszej sprawy faktycznie istnieją przesłanki do zastosowania wobec oskarżonej J. E. (1) dobrodziejstwa warunkowego umorzenia postępowania.

Orzekając w tym przedmiocie Sąd winien pamiętać, że zgodnie z art. 66 § 1 i 2 k.k. sąd może warunkowo umorzyć postępowanie karne, jeżeli wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne, okoliczności jego popełnienia nie budzą wątpliwości, a postawa sprawcy nie karanego za przestępstwo umyślne, jego właściwości i warunki osobiste oraz dotychczasowy sposób życia uzasadniają przypuszczenie, że pomimo umorzenia postępowania będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni przestępstwa. Warunkowego umorzenia nie stosuje się do sprawcy przestępstwa zagrożonego karą przekraczającą 3 lata pozbawienia wolności. Instytucja warunkowego umorzenia powinna, zgodnie z założeniami ustawodawcy, przyczynić się w większym stopniu do likwidacji konfliktu wywołanego przestępstwem i znajdować szersze zastosowanie tam, gdzie nie ma potrzeby, ze względu na cele kary, jej wymierzania, a nawet kontynuowania postępowania karnego i doprowadzania do wyroku skazującego. Z uwagi na okoliczności popełnienia przestępstwa przez oskarżoną, działanie pod wpływem alkoholu oraz postawę kobiety w toku niniejszego procesu, wnikliwej rozważenia - której zaniechał Sąd Rejonowy rozpoznając sprawę po raz pierwszy - wymaga, czy faktycznie warunkowe umorzenie postępowania wobec J. E. (1) jest słuszne i sprawiedliwe. Obowiązkiem Sądu meriti jest bowiem nie tylko prawidłowe ustalenie stanu faktycznego i jego subsumcja pod właściwe normy prawnokarne, ale również orzeczenie o odpowiedzialności karnej sprawcy, kierując się zasadą trafnej reakcji karnej.

Ponadto, w wypadku sporządzania uzasadnienia wydanego wyroku Sąd Rejonowy powinien w sposób staranny sporządzić uzasadnienie dokumentujące jego własny proces myślowy, który doprowadził tenże Sąd do wydania takiego właśnie rozstrzygnięcia. Tylko rzetelne wywiązanie się z tego obowiązku umożliwi Sądowi Odwoławczemu kontrolę instancyjną wyroku oraz pozwoli zrealizować podstawowy cel postępowania karnego, o którym mowa w art. 2 § 1 pkt 2 k.p.k.

SSO Jarosław Komorowski